

Martina Đodan^{1*}, Sanja Perić²

NOVOSTI U SURADNJI HRVATSKOG ŠUMARSKOG INSTITUTA I EUROPSKOG ŠUMARSKOG INSTITUTA

O EUROPSKOM ŠUMARSKOM INSTITUTU

Europski šumarski institut (EFI) međunarodna je organizacija osnovana 1993. godine od strane europskih država koja potiče istraživanja na području šumarstva te omogućava lakše povezivanje znanosti na Europskoj razini. Trenutno je konvenciju Europskog šumarskog instituta ratificiralo trideset europskih zemalja, među kojima su Austrija, Belgija, Bugarska, Hrvatska, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunjska, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Turska, Ukrajina i Ujedinjeno Kraljevstvo. Nadalje, EFI okuplja približno 130 različitih organizacija koje provode istraživanja u raznolikim područjima povezanim sa šumarstvom, a jedna od organizacija članica je i Hrvatski šumarski institut.

Sjedište Europskog šumarskog instituta nalazi se u Joensuu u Finskoj, a dodatno su osnovana i četiri regionalna ureda u Barceloni, Bonnu, Bruxellesu i Rimu kao i regionalni ured za područje Azije u Maleziji. Trenutno je u EFI-ju zaposleno preko stotinu stručnjaka iz različitih područja šumarstva, a aktivnosti Europskog šumarskog instituta obuhvaćaju istraživanje, pružanje podrške u kreiranju politika povezanih sa šumama te promicanje nepristranih i relevantnih informacija o šumarstvu. Promoviranje istraživanja u šumarstvu i korištenja znanstveno utemeljenih informacija kao osnove za donošenje šumarskih politika ključni su dijelovi misije Europskog šumarskog instituta (EFI Strategy 2025).

EFI se također ističe kao jedna od ključnih organizacija u provedbi projekata na europskoj razini, s naglaskom na interdisciplinarnu pristupe i istraživanja s preko 30 provedenih projekata za Europsku Komisiju u proteklih nekoliko godina.

Provođenje istraživanja i pružanje informacija o šumama provodi se kroz tri interdisciplinarna i međusobno povezana programa (1) Bioekonomija, (2) Otpornost (plastičnost) i (3) Upravljanje. Program „Bioekonomija“ na interdisciplinarni način istražuje potrebe tržišta, kao i suradnju između različitih sektora kako bi se ostvarila održiva bioekonomija. Program „Plastičnost“ istražuje sva pitanja povezana s plastičnošću šumskih ekosustava, uključujući prilagodbu šuma na globalne promjene, očuvanje biološke raznolikosti te integrirano upravljanje šumama, a Program „Upravljanje“ usmjeren je na istraživanje tržišta, održivo financiranje kao i politike i ulogu medija u europskom i međunarodnom kontekstu.

Kroz navedene Programe EFI ima ključnu ulogu u provođenju istraživanja i pružanju potpore politikama koje su povezane sa šumama, a svojim djelovanjem aktivno njeguje i potiče umrežavanje svih zajednica povezanih sa šumarstvom što ga čini vodećom institucijom s područja šumarstva u Europi.

Osim kroz provođenje istraživanja putem Programa, EFI potiče pan-europsku suradnju u istraživanju kroz

¹ Hrvatski šumarski institut, Zavod za uzgajanje šuma, Cvjetno naselje 41, 10450 Jastrebarsko, Hrvatska

² Hrvatski šumarski institut, Zajednička služba, Cvjetno naselje 41, 10450 Jastrebarsko, Hrvatska

* martinat@sumins.hr

„Network Fund“, jedinstveni instrument putem kojeg organizacije članice mogu potražiti financiranje za različite aktivnosti poput umrežavanja, zajedničkih istraživačkih inicijativa i razmjene znanja. Ova inicijativa doprinosi jačanju šumarskih institucija na europskoj razini te pruža podršku ostvarivanju ciljeva Europskog šumarskog instituta kroz poticanje integracije različitih perspektiva i promicanje održivosti na globalnoj razini.

DUGOGODIŠNJA SURADNJA HRVATSKOG ŠUMARSKOG INSTITUTA I EUROPSKOG ŠUMARSKOG INSTITUTA

O aktivnoj suradnji hrvatskog šumarskog instituta (HŠI) i Europskog šumarskog instituta (EFI) već se u više navrata informiralo hrvatsku šumarsku javnost. Može se samo istaknuti da ova suradnja traje od samoga osnivanja Europskog šumarskog instituta, dakle od 1993. godine pa sada već bilježimo i preko trideset godina bliske i aktivne suradnje ovih istaknutih europskih znanstvenih institucija. Podsjetimo se, Sabor Republike Hrvatske, koja je jedna od zemalja osnivača EFI-ja, prvi od svih država Europe ratificira sporazum o transformaciji u međunarodnu instituciju (2003.) te Hrvatska dobiva predsjedanje Vijećem EFI-ja (Council) do 2011. godine. Uz potporu 8 zemalja iz Jugoistočne Europe HŠI 2009. godine osniva međunarodni znanstveni šumarski časopis za područje jugoistočne Europe – SEEFOR, koji je danas citiran u vodećoj međunarodnoj bazi znanstvenih publikacija, Web of Science (Q3). Institut ubrzo osniva i Regionalni ured EFI-ja za Jugoistočnu Europu (EFISEE) sa sjedištem u Hrvatskoj (Zagreb), koji se 2012. godine spaja u EFICEC-EFISEE Regionalni ured u Beču. U dugom tridesetogodišnjem razdoblju obje institucije nastavljaju aktivnu i blisku suradnju, potpomažući ostvarenju ciljeva obje institucije te promovirajući šumarsku znanost na međunarodnoj razini.

RECENTNA SURADNJA HŠI-A I EFI-A (2023. GODINA)

Ravnateljica HŠI-a doc. dr. sc. Sanja Perić 2022. godine postaje članica Upravnog odbora Europskog šumarskog instituta za razdoblje 2022-2025. godine. Izabrana je 2. studenog 2022. godine, na 61. sastanku Upravnog odbora EFI-ja. Od tada doc. dr. sc. S. Perić pokreće više inicijativa bliže suradnje znanstvenih institucija s područja Jugoistočne Europe. Recentna suradnja EFI-a i HŠI-a tijekom 2022. godine prikazana je u članku objavljenom u časopisu Hrvatske šume br. 02/2023. Aktivno sudjelovanje doc. dr. sc. S. Perić kao i sudjelovanje ostalih djelatnika HŠI-a u radu EFI-a tijekom 2023. godine odnosi se na sudjelovanje na redovnim sastancima Upravnog odbora, godišnjoj konferenciji EFI-a, provođenje već financiranih te prijavu novih zajedničkih projekata, ali i proširenje suradnje znanstvenih institucija Jugoistočne Europe, osobito mladih znanstvenika.

Značajan iskorak u suradnji znanstvenih institucija na području Europe HŠI ostvaruje u veljači 2023. godine. U skladu s nastojanjima HŠI-a da mladim znanstvenicima da priliku za promociju i međusobnu razmjenu novih znanstvenih saznanja te u želji da objedini napore znanstvenih institucija s područja Jugoistočne Europe HŠI pokreće seriju konferencija posvećenu radu mladih znanstvenika. U veljači 2023. godine, pod pokroviteljstvom EFI-a i IUFRA kao i niza hrvatskih istaknutih šumarskih institucija (Slika 1) i istaknutih znanstvenih institucija iz Jugoistočne Europe HŠI organizira Prvu međunarodnu znanstvenu konferenciju za mlade istraživače Jugoistočne Europe - Šumarska znanost: razvoj i napredak na temeljima prošlosti“. Prvi, ceremonijalni dio bio je posvećen komemoraciji tragično poginulih djelatnika HŠI-a, nakon čega je dr. sc. Robert Mavsar, tada kao zamjenik direktora, a danas direktor EFI-a imao pozivno predavanje s temom „Šume u središtu pozornosti: uloga istraživanja“ (“Forests in the center of attention: the role of research”). Doc. dr. sc. S. Perić, održala je predavanje o međunarodnoj organizaciji IUFRO i suradnji HŠI-a s IUFRO-om (Slika 2). Drugi dio konferencije bio je posvećen mladim znanstvenicima koji su izložili rezultate svojih prvih znanstvenih projekata. Izlaganja su pokrila tematiku klimatskih promjena, genetike, šumske vegetacije, rasta i razvoja sadnica, kvalitete sjemena, šumskih štetnika i bolesti, gospodarenja šumama i dr. Programom je obuhvaćeno 30 usmenih i 4 posterska izlaganja te 18 posterskih izlaganja trenutnih projekata HŠI-a.

EFI kroz seriju pod nazivom “Young Scientists Sessions” tematski daje priliku mladim europskim znanstvenicima da promoviraju svoj rad i daju doprinos europskom istraživačkom prostoru. Dana 28. rujna 2023. organiziraju „Young Scientists Session on Agroforestry“ (više informacija na: <https://efi.int/news/young-scientists-session->

Slika 1: Sudjelovanje visokih dužnosnika istaknutih hrvatskih šumarskih i znanstvenih institucija na Prvoj međunarodnoj znanstvenoj konferenciji za mlade istraživače jugoistočne Europe

Slika 2: Doc. dr. sc. Sanja Perić predstavlja suradnju HŠI-a s IUFRO organizacijom na Prvoj međunarodnoj znanstvenoj konferenciji za mlade istraživače jugoistočne Europe

agroforestry-2023-09-28). HŠI pozdravlja ovakve napore EFI-a s nadom da će i mladi znanstvenici HŠI-a uskoro sudjelovati u ovoj seriji.

U rujnu 2023. godine ravnateljica doc. dr. s. S. Perić aktivno sudjeluje i u panelu pod nazivom „Šumarska znanost u Jugoistočnoj Europi – Glavni izazovi“ održanom u okvirima godišnje konferencije EFI-a u Novom Sadu. Ostali panelisti su također odabrani između istaknutih znanstvenika Jugoistočne Europe. Iz ostalih institucija Jugoistočne Europe u panelu su sudjelovali dr. sc. Nike Krajnc (Slovenski šumarski institut), prof. dr. sc. Ahmet Lojo (Sveučilište u Sarajevu), dr. sc. Saša Orlović (Institut za nizijsko šumarstvo i okoliš), prof. dr. sc. Kiril Sotirovski (Sveučilište Ćirila i Metoda, Skopje). Panelom su obuhvaćena značajna pitanja s kojima se šumarski znanstvenici i stručnjaci u praksi trenutno susreću, ali i izazovi koji ih tek očekuju. Rasprava je bila organizirana u tri sesije: (1) Recentna postignuća u šumarskoj znanosti Jugoistočne Europe, (2) Izazovi u šumarskoj znanosti i istraživački prioriteti, (3) Aspekti u kojima se može ostvariti suradnja znanosti i prakse unutar regije i izvan.

30. godišnja konferencija EFI-a u Novom Sadu (Srbija) obilježena je kao poseban događaj za ovu istaknutu europsku instituciju. Prvenstveno, EFI je imao priliku proslaviti tridesetu obljetnicu svoje izvrsne promocije i pomaganja istraživanja u Europskom znanstvenom prostoru. Također, ovo je bila prva godišnja konferencija EFI-a ikada održana na području Jugoistočne Europe. Ovom gestom EFI prihvaća sve bogatstvo kulture ove regije, ali i iskazuje volju za bližom suradnjom sa znanstvenim institucijama ove regije. Naposljedku, EFI je ostvario organizaciju ovoga događaja pod novim vodstvom kojega je preuzeo dr. sc. Robert Mavsar, dosadašnji zamjenik direktora Europskog šumarskog instituta. U razdoblju od 20. do 22. rujna 2023. godine, preko 90 sudionika, uključujući i upravu EFI-a, okupilo se na konferenciji kako bi raspravilo planove EFI-a te donijelo odluke važne za daljnje djelovanje Instituta. Povodom 30. obljetnice svojeg djelovanja EFI predstavlja publikaciju *European forests and forest science: transition to the future - Europske šume i šumarska znanst: prijelaz prema budućnosti* (detaljnije informacije o konferenciji na <https://efi.int/membership/ac/2023>), a u okvirima konferencije održava i znanstveni seminar pod nazivom „Europske šume i šumarska znanost: prijelaz prema budućnosti“. Primarni cilj seminara je prikaz dosadašnjih istraživanja iz područja šumarstva te pokretanja rasprave oko izazova s kojima će se šumarski znanstvenici morati suočiti u bližoj budućnosti. Seminar je također dao prikaz prioriteta znanstvenoistraživačkih aktivnosti i inicijativa u pojedinim europskim regijama kao i postojećih izazova s kojima se znanstvenici suočavaju.

OSTALE NOVOSTI IZ EFI-A:

- EFI prihvaća nove članice („Associate Members“): National Institute for Research and Development in Forestry “Marin Dracea” (Rumunjska, javna institucija), Andorra Research and Innovation (Andorra, javna inst.), Center of Forestry Weihenstephan (Njemačka, javna inst.), University of Sopron (Mađarska, javna inst.)
- Do sada je 30 europskih država ratificiralo Konvenciju EFI-a, a od 19. rujna 2023. godine EFI broji 130 institucija članica iz 41 zemlje.
- Direktor Marc Palahí nakon devet godina vođenja ove istaknute europske znanstvene institucije odlazi iz EFI-a, a od 1. lipnja 2023. godine poziciju v.d. direktora preuzima dotadašnji zamjenik direktora dr. sc. Robert Mavsar. Nakon postupka izbora, poziciju direktora EFI-a za razdoblje od 1. siječnja 2024. godine do 31. prosinca 2028. godine preuzima dr. sc. Robert Mavsar.
- Sedma redovna sjednica Vijeća EFI-a održana je 19. travnja 2023. u Rimu (Italija). Na sjednici su izabrana tri nova člana Odbora, jedan član je izabran u novi mandat, a Republika Češka će predsjedavati Vijećem u razdoblju od 2023. - 2026. godine.
- Tijekom 2023. godine Upravni odbor održava šest sastanaka (62. do 67.)
- 20. travnja 2023. godine EFI svečano otvara „EFI’s Biocities Facility & Cities in the age of forests“ u Rimu, održava ThinkForest događaj pod nazivom „Cities in the age of forests“ pri čemu se održava i 63. sastanak Upravnog odbora
- EFI koordinira aktivnosti četverogodišnje Horizon Europe projekta pod nazivom ‘European Forest Research and innovation Ecosystem (EUFORE)’, kojemu je cilj izrada nacрта i razvoj Europskog plana za znanost i inovacije te implementacija plana. HŠI sudjeluje u ovome projektu.
- EFI koordinira novi Horizon Europe projekt ‘Transforming forest management for multiple ecosystem services and nature conservation via the integrative approach (TRANSFORMIT)’. Ovaj projekt će postaviti osnove za implementaciju integralnog gospodarenja šumama u Europi. HŠI sudjeluje u ovome projektu.
- Krajem 2022. godine započela je provedba Plana znanstvenoistraživačke djelatnosti Mediterana do 2030. Planom se definiraju četiri prioriteta područja za iduću dekadu (Mediterranean Forest Research Agenda 2030).
- 31. konferencija EFI-a održati će se u Bonnu (Njemačka) u razdoblju od 18. do 20. rujna 2024. godine.
- Tijekom 2024. godine, EFI će nastojati doprijeti do šire publike na način da će aktivno poticati i omogućavati suradnju s vanjskim partnerima, mrežama i projektima. EFI će također istražiti kako ljudi i institucije surađuju po pitanjima šumarske znanosti i prakse on-line te koliko i na koji način koriste dostupne on-line mogućnosti (npr. društvene mreže). Dobar primjer je analiza korištenja društvenih mreža u okvirima projekta SUPERB

u kojem i HŠI sudjeluje (voditeljica projekta za RH doc. dr. sc. Sanja Perić i koordinatorica aktivnosti dr. sc. Martina Đodan). Djelatnici EFI-a tako već tijekom 2023. godine izrađuju analizu korištenja društvenih mreža po pitanjima obnove šuma za šire Osječko područje, a u suradnji s dr. sc. M. Đodan dogovorena je i daljnja suradnja kako bi se istražila percepcija i načini korištenja društvenih mreža na širem području RH po pitanjima obnove šuma. Ovakve analize dati će značajan uvid u komunikacijske aktivnosti i angažman različitih dionika s EFI-em, ali će biti i važna osnova za jačanje kapaciteta sa medijima, znanstvenicima te donosiocima odluka u šumarstvu. Ova suradnja i analize korisne su i za HŠI i ostale dionike hrvatske šumarske znanosti i prakse jer nam daju vrijedan uvid u percepciju hrvatske javnosti prema šumarskim pitanjima te njihovu spremnost za suočavanje s trenutnim i nadolazećim izazovima.